

Consolidarea cooperării între părțile interesate pentru tranziția sistemelor centralizate de încălzire și răcire

REHEATEAST Policy Brief Nr.2 | Consolidarea guvernancei și a implicării părților interesate pentru o tranziție sustenabilă a sistemelor de încălzire

Bazat pe consultările și sondajele desfășurate în cadrul proiectului REHEATEAST, acest **al doilea Policy Brief** evidențiază principalele bariere structurale și probleme de guvernare identificate de părțile interesate din întreaga regiune estică a Dunării. Totodată, documentul propune măsuri concrete pentru accelerarea tranziției sistemelor centralizate de încălzire și răcire, evidențiind rolul esențial al cooperării între actorii relevanți și necesitatea unor intervenții adaptate particularităților fiecărei țări.

Importanța cooperării între părțile interesate

Sistemele centralizate de încălzire și răcire devin din ce în ce mai importante pentru atingerea obiectivelor europene privind tranziția energetică și securitatea energetică, inclusiv în Regiunea de Est a Dunării. Creșterea costurilor energiei, obiectivele climatice ambițioase, infrastructura învechită și necesitatea reducerii dependenței de combustibilii fosili importați accentuează nevoia de modernizare a sistemelor existente.

În același timp, experiența acumulată la nivel european demonstrează că succesul tranziției acestor sisteme depinde nu doar de investiții și de adoptarea unor tehnologii noi, ci și de **cooperarea eficientă dintre autoritățile publice, municipalități, operatorii de utilități, investitori, actorii din sectorul locativ și consumatori**. O coordonare mai eficientă și procese decizionale mai incluzive reprezintă condiții esențiale pentru accelerarea tranziției, în special la nivel local, unde autoritățile municipale joacă un rol central în coordonarea părților interesate și în implementarea soluțiilor sustenabile de încălzire și răcire.

Principalele provocări de guvernare și implementare în tranziția sistemelor centralizate de încălzire și răcire

Cadrele de politici publice stabile sunt esențiale

Consultările și analizele realizate în cadrul proiectului REHEATEAST confirmă faptul că existența unor cadre de politici publice coerente, stabile și previzibile pe termen lung este esențială pentru dezvoltarea cu succes a sistemelor centralizate de încălzire și răcire. Deși obiectivele de decarbonizare sunt reflectate într-o măsură tot mai mare în strategiile naționale, implementarea acestora este adesea îngreunată de fragmentarea cadrului legislativ, suprapunerea responsabilităților instituționale și coordonarea insuficientă între diferitele niveluri de guvernare.

Barierile financiare și de reglementare continuă să împiedice dezvoltarea sistemelor centralizate de încălzire și răcire centralizată

Multe proiecte de încălzire și răcire centralizată continuă să depindă în mare măsură de finanțarea publică și de fondurile europene, în timp ce investițiile private rămân limitate din cauza incertitudinilor de reglementare și a lipsei unor perspective clare privind condițiile de investiții pe termen lung. Sistemele de tarifare predictibile, simplificarea procedurilor administrative și instrumentele de finanțare mai bine aliniate cu obiectivele politicilor publice sunt considerate factori esențiali pentru accelerarea investițiilor și modernizarea acestor sisteme.

Municipalitățile joacă un rol central, însă se confruntă în continuare cu limitări de capacitate

Autoritățile locale sunt recunoscute pe scară largă ca actori-cheie în planificarea energetică, dezvoltarea infrastructurii și facilitarea dialogului cu celelalte părți interesate, inclusiv cu cetățenii. Cu toate acestea, multe municipalități se confruntă în continuare cu deficit de personal, expertiză tehnică insuficientă și resurse financiare limitate, ceea ce le reduce capacitatea de a coordona și implementa eficient proiecte complexe de tranziție a sistemelor centralizate de încălzire și răcire.

Este necesară o implicare mai sistematică a părților interesate

Cooperarea dintre ministere, autoritățile locale, operatorii de utilități, autoritățile de reglementare și investitori rămâne adesea informală și limitată la inițiative sau proiecte punctuale. Consolidarea unor platforme permanente de dialog și asigurarea unei implicări mai active a asociațiilor de proprietari, administratorilor de clădiri și consumatorilor finali sunt considerate condiții esențiale pentru îmbunătățirea guvernancei, sprijinirea dezvoltării proiectelor, consolidarea încrederii publice și creșterea eficienței implementării.

Perspective specifice fiecărei țări

BOSNIA ȘI HERZEGOVINA: Încrederea și implicarea părților interesate rămân reduse, pe fondul saturației generate de numeroasele consultări anterioare și al implementării insuficiente a reformelor.

BULGARIA: Instabilitatea politică și schimbările instituționale au un impact semnificativ asupra implicării părților interesate și a continuității politicilor publice.

CROATIA: Modernizarea sistemelor existente de încălzire și răcire centralizată (DHC) trebuie să preceadă extinderea rețelelor, cu un accent deosebit pe valorificarea potențialului geotermal.

UNGARIA: Subvențiile pentru combustibilii fosili și structurile de tarifare reglementate reduc stimulentele pentru eficiența energetică și integrarea surselor de energie regenerabilă.

ROMANIA: Planificarea fragmentată și coordonarea insuficientă între diferitele niveluri de guvernare rămân principala provocare sistemică.

SLOVACIA: Este necesară o coordonare mai eficientă între sectoare și o poziționare strategică mai clară a sistemelor centralizate de încălzire și răcire

SERBIA: Reforma sistemului de facturare bazat pe consum este considerată cea mai urgentă măsură pentru îmbunătățirea eficienței și creșterea implicării consumatorilor.

SLOVENIA: Un decalaj semnificativ continuă să existe între ambițiile strategice și aplicarea lor efectivă.

Direcții de acțiune: Recomandări de politici

A Consolidarea guvernancei și a coordonării politicilor publice.

- Elaborarea unor cadre coerente pentru dezvoltarea pe termen lung a sistemelor centralizate de încălzire și răcire.
- Îmbunătățirea coordonării dintre politicile din domeniul energiei, climei, renovării clădirilor și planificării spațiale
- Crearea unor platforme permanente de dialog și cooperare între părțile interesate relevante.

B Consolidarea cooperării între părțile interesate și a capacității administrative a autorităților locale.

- Sprijinirea autorităților locale prin furnizarea de expertiză tehnică și consolidarea capacității de pregătire și dezvoltare a proiectelor.
- Instituționalizarea implicării părților interesate pe întreg parcursul proceselor de planificare și implementare.
- Asigurarea unei implicări mai active a asociațiilor de proprietari, administratorilor de clădiri și consumatorilor.

C Accelerarea implementării și a investițiilor

- Alinierea mecanismelor de finanțare la obiectivele strategice pe termen lung.
- Simplificarea procedurilor administrative și a proceselor de autorizare.
- Accelerarea sprijinului pentru integrarea surselor de energie regenerabilă, valorificarea căldurii reziduale și modernizarea sistemelor centralizate de încălzire și răcire.

Experiența Danemarcei demonstrează că planificarea termică municipală pe termen lung, mecanismele stabile de finanțare și cooperarea strânsă dintre autoritățile locale și operatorii de utilități pot accelera semnificativ modernizarea sistemelor centralizate de încălzire și integrarea surselor de energie regenerabilă.

Mesaj-cheie pentru factorii de decizie

Consultările și sondajele realizate în cadrul proiectului REHEATEAST confirmă faptul că țările din Regiunea de Est a Dunării împărtășesc obiectivul comun de a moderniza sistemele centralizate de încălzire și răcire și de a reduce dependența de combustibilii fosili. În același timp, analizele efectuate au evidențiat faptul că barierele care împiedică tranziția diferă semnificativ de la o țară la alta, variind de la constrângeri de natură legislativă și financiară până la coordonarea instituțională insuficientă și capacitatea redusă de implementare.

Abordarea acestor provocări specifice fiecărei țări, concomitent cu consolidarea guvernancei, asigurarea stabilității politicilor publice și intensificarea cooperării între părțile interesate, este esențială pentru accelerarea modernizării și decarbonizării acestor sisteme la nivel regional. Aceste eforturi trebuie susținute prin planificare termică strategică, consolidarea capacității autorităților locale și accelerarea implementării soluțiilor bazate pe surse regenerabile de energie și valorificarea căldurii reziduale, în vederea dezvoltării unui sector al încălzirii și răcirii centralizate mai sustenabil, mai rezilient și cu emisii reduse de carbon în întreaga regiune.

Pentru informații suplimentare:

Paula Ungureșan, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca

paula.unguresan@termo.utcluj.ro

